Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной Октябрьскэ гарана | № 95 (17818) | 1988 оной апрелиин 23, суббото | Сэн 3 мүн.

Коммунистнууд! Партийна организацинуудай дайшалхы үүргые эрид дээшэлүүлэгты! Арадай аша туһада хубиингаа жэшээгээр, эршэтэ ажалаараа партиин нэрэ хүндые дээшэлүүлэгты! Хубилган шэнэдхэлгын революционно гол ёһонуудые батадхахын түлөө тэмсэгты!

(КПСС-эй ЦК-гай Майн 1-нэй Урядануудһаа).

КРЕМЛЬ СОО БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

...ган шэнэдхэхэ талаар партиин хараа шуналгүүлхын, обществын ажабайдалые алин ...ны шэнэлхын түлөө бүгэдэ арадай ...оршон байдалда, КПСС-эй болон совет ...ажабайдалда болохо шухала политическэ ...нэй — Бүхэсоюзна партийна XIX конфе...урда тээ совет хүнүүд Владимир Ильич ...Түрэһөөр 118 жэлэй ойе уггаба.

...ааг һара үдэртэ зорюулагдаһан баярай ...апрелиин 22-то Кремлин Съезднүүдэй ...болобо. Москва болон Москва шадарай ...ин түрүүшүүл, КПСС-эй ветерануд, пар...ет болон нинтын эмхинүүдэй түлөөлэг...ем, соёлой ажал ябуулагшад, Совет Зэб...нүүдэй сэрэгшэд эндэ сугларае.

...М. С. Горбачев, В. И. Воротников, А. А. ...Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыж...Н. Слоньков, М. С. Соломенцев, В. М. ...Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, П. Н. ...В. И. Долгих, Ю. Д. Маслюков, Г. П. ...ский, Н. В. Талызин, Д. Т. Язов, О. Д. ...А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, И. В. Капитонов гэгшэдэй орожо ерэхэдэнь, баярай суглааанда хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар уггаһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, КПСС-эй МГК-гай болон МК-гай секретарьнар, ленинскэ партиин ветерануд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, эрдэмтэд, соёлой ажал ябуулагшад, сэрэгэй начальнигууд, нинтын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд баярай суглаанай президиумдэ мүн лэ һууба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь **Л. Н. Зайков** баярай суглаа нээгээ.

Советскэ Союзай Гимн Кремлиин Съезднүүдэй ордон соогуур һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **Г. П. Разумовский** «Социализмые шэнэдхэлгын, ленинизмын түлөө» гэһэн элидхэл хэбэ.

Баярай суглаанда хабаадагшад «Интернационалые» һүр жабхалантайгаар гүйсэдхэбэ. (ТАСС).

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

КПСС-эй областной комитедэй X пленум үсэгэлдэр Улаан-Удэдэ болобо. Партиин XXVII съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр агропромышленна комплексые хүтэлбэрилгын ёно гурим болон онол арганууые хубилган шэнэдхэхэ тухай КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, республикын Госагропромой түрүүлэгшэ нүхэр **А. И. Плотниковой** хэһэн тоосооё пленум шагнаад, зүбшэн хэлсэбэ.

Нүхэдүүд: республикын агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ **А. Р. Потепалов**, Бэшүүрэй районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **А. Я. Разуваев**, КПСС-эй Захаа-минай райкомой нэгэдэхи секретарь **С. Л. Гатапов**, Яруунын районой «Комсомольский» совхозой директор **А. Э. Дашиев**, Зэдын районой Борьёогой совхозой директор **М. А. Спасов**, республикын мелиорацийн ба уһанай ажахын министр **М. Ф. Балсунаев**, КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь **И. А. Антакшинова**, Хориин районой Хасуурта-йн совхозой һү һаалиин фермые даагша **В. И. Гороховская**, Ивалгын РАПО-гой түрүүлэгшэ **П. Б. Банзаров**, «Нижнеангарсктрансстрой» трестые эрхилэгшэ **А. П. Романов**, Хяагтын районой «Дружба» колхозой тракторнотаряан ажалай бригадын бригадир, колхознигуудай бүхэсоюзна IV съездын делегат **С. Д. Батомункуев**, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **А. С. Иринчеев**, Тарбагатайн районой «Маяк» колхозой түрүүлэгшэ **Д. П. Болонев**, «Электромашина» заводой электро-гагнууршан **А. В. Мальцев**, Загарайн районой Үнэгэтэйн нэгэдэлэй директор **Г. В. Пруидзе**, Мухар-Шэбэрэй РАПО-гой түрүүлэгшэ **В. Ф. Викулов**, ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин президиумэй түрүүлэгшэ **П. Л. Гончаров** гэгшэд элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байгаа.

КПСС-эй областной комитедэй нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков** пленум дээрэ үгэ хэлэбэ. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар партиин обкомой пленум тогтоол баталан абаа.

КПСС-эй обкомой пленум дээрэ эмхидхэлэй асуудал хаража үзэгдэбэ. КПСС-эй обкомой Политическэ гэгээрэлэй байшангые даагшаар хүдэлһэн нүхэр **А. С. Баиновые** пленум КПСС-эй обкомой соёлой таһагые даагшаар баталба.

Энээгээр КПСС-эй обкомой пленум хүдэлмэреэ дүүргээ.

ЦИАЛИЗМЫЕ ШЭНЭДХЭЛГЫН, ЛЕНИНИЗМЫН ТҮЛӨӨ

В. И. Ленинэй түрэһөөр 118 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ нүхэр Г. П. РАЗУМОВСКИИН хэһэн элидхэл

...ый нурасхаалда бү...ны хэлэнэй онсолон ...ны үүрнүүд бии юм. ...22 бүхы хүнүүдэй ...ранай ороной хуби...ын хүгжэлтэдэ ...ирөө, хэһэн хэрэ...ционно удхатай ...ааг агууехэ ухаан ...Владимир Ильич ...ануудлаг. Совет ...ны үзэр — Октябриин ...Коммунис партиие ...ны гурэниие байгуу...ны үзэр — онсо

...ны үзэрэй ой ...ны саг өөрынгөө тэм...ны. Мүнөөшье тиигэ...ые бидэ революци...ны байдалда, пар...ны гол хэрэгэй — ...ны шэнэдхэлгын үргэн ...ны гараад, олон ...ны зоной аша түһада ...ны согоор нүлеелжэ ...ны тэмдэглэжэ бай...ны ехэ гүнзэгы хү...ны олон үндэһэ ...ны ануудаг ороной ...ны дэлхэй дээрэ ...ны зорюулагдаһай үүр...ны дэдгэдэжэ байгаа ...ны ануудууд хубилган ...ны абасые Ленинэй ...ны ой сасуулха, Ле...ны зоригжолтойгоор, ...ны бүгэлүүлхэ эрил...ны шэнэдхэлгын агуу...ны нуудууд партиин болон ...ны агууехэ баатар...ны ншаагүй холбоо...ны шэнэ бурид...ны, экономическа ...ны бодолой асари ...ны, олон шэнжэтэй ...ны гэгээрэл, социализм ...ны олон үеын эр...ны, бэлиг шадаба...ны бүхы ...ны баялиг мүн. ...ны өөрынгөө, өөрын...ны болон ерээ...ны социализмһаа ...ны үндэһэн удха ...ны баялиг...ны үүгөөр ...ны хайлжашье шада...ны Парти большеболобо. Москва болон Москва шадарай ...ин түрүүшүүл, КПСС-эй ветерануд, пар...ет болон нинтын эмхинүүдэй түлөөлэг...ем, соёлой ажал ябуулагшад, Совет Зэб...нүүдэй сэрэгшэд эндэ сугларае.

...М. С. Горбачев, В. И. Воротников, А. А. ...Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыж...Н. Слоньков, М. С. Соломенцев, В. М. ...Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, П. Н. ...В. И. Долгих, Ю. Д. Маслюков, Г. П. ...ский, Н. В. Талызин, Д. Т. Язов, О. Д. ...А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. И.

бодото байдалые, дотоодын болон улаасхоорондын хүгжэлтые анхаралдаа абажа, политическэ хүтэлбэриин ленинскэ бэлиг шадабариие ходо-ходо хэрэглэхэ шухала гэдэ манай бүхы дүй дүршэл һүргана. Ленинизмын революционно-шүүмжэлхы, зохёохы ёно гуримые батадхаха, түүхэтэ харюусалгаяа бүрин дүүрэнээр мэдэрхэ гээшые КПСС өөрынгөө уялга мүн гэжэ тоолодог.

Ленинизмдэ хандахадаа, парти болон арад хубилган шэнэдхэлгын заатагүй бэлэдхэ байһанда улам этигэнэ, социализмын гэрэлтэ зорилгонуудай түлөө тэмсэлдэ үзэл сурталай жаяг заршамай талаар хүсэ ороно. Ленинтэй — хүнтэй, ухаан бодолтонтой, полититтай, тэмсэгшэтэй — холбоотой бүхы юумэн сэгнэшэгүй баялиг мүн гэшэ. Тэрэнэй партийна эбсэшэгүй зориг, революционерэй юунһээшье айхагүй заншал, политическэ үнэн сэхэ ябадал, өөрынь даруу абари зан бидэндэ үндэр зэргын үльгэр жэшээ болодог.

Олониитэ хүн зоной үйлэ хэрэг эхилһэн сагта ёнотой политика эхилдэг гээд Ленин һургадаг байгаа. Тээд олониитэ тэрээнһээ хүниие халхалдаггүй һэн. Хүн, тэрэнэй ажабайдалай аша туһа, һанал бодолынь, тэрэнэй нэрэ хүндэнь болон жаргалынь политикын тэг дунда байдаг гээд Ленин баталдаг байгаа. Энээниие ленинизмын гол политическэ болон жаяг заршамай талаар захяа заабари гэжэ парти тоолодог, энээниие өөрынгөө ажал ябуулгада хэлбэришэгүйгөөр даган дабшаха гэжэ оролдодог.

СОЦИАЛИЗМ ТУХАЙ ЛЕНИНЭЙ ҺҮРГААЛ — ХУБИЛГАН ШЭНЭДХЭЛГЫН ХЭРЭГТЭ

Нүхэдүүд!

Социалис зохёон байгуулгын хуби заяанда 1985 оной апрельдэ эрид боложо эхилһэн хубилалтаһаа хойшо манай орон таһалдалгүй урагшаа дабшана, шэнэдхэн хубилгалгын байдалда оршоно. Обществоо хубилна, бидэ өөһэдөөшье хубилнабди. Хубилган шэнэдхэлгын талаар бидэнэй эхилһэн хүдэлмэриин асари ехэ уг удхын эли тодо болохо бүри социализм тухай Ленинэй һургаалай баялигынь, ашаг үрэнь элирнэ, ушар тиимэһээ Ленинэй теоретическэ болон политическэ захяа заабаринуудта зохёохы ёноор хандаха эрилтэ табигдана. Ленинизмдэ үнэн сэхэ байлга тэрэнэй һургаалһаа хэнэгүүдые дабтаһанай тоогоор тодорхойлогдоогүй. Иимэ ушарнууд урдань хэмнээ үлүүшье байһан, теэд тэдэнь революционно һургаалай удхые үгыруулдэг байгаа. Ленинэй һургаалда дахин-дахин хандахадаа, совет коммунистнууд миин ёно дүүргэнэ бэшэ.

— «Мүнөөнэй эрхэ байдалда бидэ шэнэ байгууламжын ленинскэ шэг шарайе һэргээхые, тэрэниие элдэб нэмэлтэ гажа буруу-зүйлнүүдһээ, обществоо хүгжэлтэдэ һаад хэдэг, социализмын бүхы арга боломжнуудаа ашаглаха хэрэгтэ тойбо татадаг ушарнуудһаа сүлөөлхые оролдонобди,— гээд М. С. Горбачев КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1988 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээһэн.— Гол зүйлынь юуб гэхэдэ, мүнөө үеын бодото байдалые бүхы дээрэнь анхаралдаа абажа, социалис общественые шэнэ шанартай болгэхые оролдонобди». Иимэл даа парти болон арадай мүнөө ябуулжа байгаа ажал хэрэгүүдэй, тэдэнэй ерээдүйн ажал ябуулгын революционно-хубилгахы удха шанарынь. Иимэл даа КПСС-эй политическэ ажал ябуулгын гол шэглэлынь.

Социализмые улам хүгжөөхэ гээшэмнай ленинизмын һургаалые хэлбэришэгүйгөөр дагаха гэһэн удхатай. Энэмнай үзэл сурталдашье, бодото байдалдашье социализм тухай Ленинэй һургаалые, тэрэнэй олониитын зохёохы бэлиг шадабари тухай, хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай, интеллигенциин бата бэхи холбоон тухай, экономическа, ниитын болон ухаан сэдьхэлэй ажабайдалай олон янзын түхэл маягууд тухай үзэл бодолнуудтайнь хамта бүрин дүүрэнээр һэргээн баримталха гэһэн удхатай. Энэмнай шэнэ байгууламжые «ганса эдэбхи үүсхэлэй аргаар бэшэ, харин агуу революциин үедэ мүндэлһэн эдэбхи үүсхэлые ашаглан, хүнэй хубиин аша туһые, хубиин эрмэлзэлые анхаралдаа абажа, ажахы тоосооё хэрэглэн» бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ гэжэ Ленинэй һургадаг ёноор бэлүүлхэ гэһэн удхатай (44-дэхи том, 151-дэхи нюур).

Өөрынгөө дураар Ленинэй зааһан замые сэхэлхэ, шатануудые алгад гараха һэдэлгэнүүд социализмын хүгжэлтые һаатуулдаг, орёо болгодог, тэрэнэй удхыень үгырүүлдэг байгаа гээд түүхын дүй дүршэл харуулна. Ленинэй үзэл сурталда хубилшагүй юумэндэ шүтэһэн шэнгээр хандаха, тэрэниие өөр зоргоороо тайлбарилха, удхыень хубилгаха һэдэлгэнүүдые парти эрид шиидэнгээр буруушаана. Имагтал хубилгадаагүй, бэлыень хаража хүнгэлэгдөөгүй социалис ёно гуримууд хубилган шэнэдхэлгын хэрэгтэ найдамтай залууршад болохо арга-тай.

Өөрынгөө түрүү үзэлтэй зорилгые социализм үйлэдбэриин-техническэ эгээн түрүү үндэһэ һуури дээрэ бэлүүлхэ аргатай гээд Ленинэй һургадагтал партимнай коммунистнуудай, бүхы ажалшадай анхарал хандуулна. Энэ үзэл суртал шэнэ шиидхэбэри абаха арга олгоно, тэдээнһээ манай ажалта болон бэрхэшээлнүүд дулдыдаха.

Апрелиин Пленумһээ хойшонхи хүдэлмэриин политическэ гол дүн гэхэдэ, парти болон арад 80-яад онуудай эхиндэ обществын зүдэрэн һандарха түйлдаа хүрөөд байһан үеһөө урагшаа эрид алхам хэжэ шадаа, ороной хүгжэлтэдэ һайн хубилалтанууд боложо эхилээ.

[Эхин. Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта].

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ ҮНДЭР ҮРГАСАДА

ГҮЙСЭД БЭЕЛУҮЛХЭ АРГАТАЙ

Һаяшаг Ушхайтын совхозоор ябахадаа, эндэхи таряашад болон механизаторнуудай хабарай тарилгада хүдэлгэдэхэ оньһон техникээ хэр заһабарилжа байһанаарнь һонирхобобди.

Хубилган шэнэдхэлгын эгээл харюусалгатай энэ үедэ хүн бүхэн даажа-абаһан ажалдаа ёнотой ээлэн мэтээр хандажа, бии байгаа оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, хабарайнгаа тарилгые богони болзор соо бүхы агротехникын ёноор бүтээхэ зорилготойгоор совхозой механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ ажаллана.

Ушхайтын совхоз районой шэнээр эмхидхэгдэһэн ажахынуудай нэгэн. Хэжэнгын совхозһоо таһаржа, амяараа ажахы болоһоор дүрбэдэхи жэлэй ябажа байбашье, энэ хугасаа соо машина, тракторнуудай мастерской барижа ашаглаһан, совхозой түбһөө гурбан модоной зайда Заха-Шэбэртэ гэжэ газарта оньһон техникэ хадагалха байра һайнаар түхеэржэ шадаһан байна.

Оньһон машинануудые хадагалалгын харалгада эндэхи таряашад хабаадахадаа, нэгэтэ бэшэ шангай һууринуудые ээлдэг болонхой.

Заха-Шэбэртэ хүрэжэ ерэхэдэмнай гурбан хүн сүлөөгүй плугуудай дэргэдэ үдэлжэ, харэгсэлһэ гараһан детальнуудыень шэнээр һэлгэжэ байба. Ажахын дүй дүршэлтэй, үнинэй механизаторнуудай нэгэн Гэрэлтэ Базарович Цыренбазаров эндэ үдэлнэ. Хабарай, тарилгада хүдэлгэдэхэ оньһон машинануудаа заһабарилха хүдэлмэритнай ямараар эмхидхэгдэнхэйб гэһэн асуудалда Гэрэлтэ Базарович иимэ харюу үгэбэ:

— Бүхы сеялкэнүүдээ бүри намар байхада заһабарилжа дүүргээ һэмди. Анзаһаяа заһабарилжа эдэ үдэрнүүдтэ түгэсхэхэбди. Запасной частьнуудай олоор дутаһанһаа боложо, нобшорон алдабабди. Энэ хүдэлмэриеэ апрелиин дүрбэн болотор дүүргэхэбди. Газар элдүүрилхэ техникэ, сеялкэнүүдээ хэр бэлэн болгоһыемнай шалгаха түсхай комисси эдэ удэрнүүдтэ майда ерэхэнь. Тиимэһээ үлэһэн «ПТК-9-35», «ПЛН-4-35» түхэлэй анзаһануудые заһабарилжа түгэс бэлэн болгохобди.

Оньһон техникэ хадагалха байрые даагшаар томилогдоһон залуу механизатор Бато Ямпилов аха нүхэрэйнгөө хэлээшые иигэжэ нэмээнэ:

— Бэлэн болгогдоһон оньһон түхеэрэлгэнүүдээ бригаданууд өөһэдынгөө полевой станууудта абаашажа захалба. Хабарайнгаа тарилгые бүхы агротехническэ заабариинь ёноор богонихон болзор соо дүүргэхэ хэрэг хадаа техникээ ямараар заһабарилһанһаа дулдыдаха болоно бшуу. «Хабарай үдэр жэл тэжээдэг» гэһэн арадай сэсэн мэргэн үгын удхые һайн мэдэрэн ажаллаһабди.

Үнэрһэн жэлдэ сагай уларилай хэр тогтууригүй байбашье, ажахын механизаторнууд ороһо таряанай яһала һайнургаса хуряажа абаа юм. Буряадай АССР-эй габьяата механизатор Даша Намсараевич Цынгуевай хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригада бүхы таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 14 центнер ургаса хуряажа амжаа. Байгша ондошье эндэхи механизаторнууд нёдондонойхиһоо дутуугүй ургаса абаха гэжэ зоригжонхой.

Ушхайтын совхозой механизаторнууд хабарай тарилгые богони болзор соо, һайн шанартайгаар дүүргэхэ үүсхэл район соогоо гаргаба.

Эртын ороһото ургамалнуудые бүхы агротехникын заабаряар хүдэлмэриин 8 үдэр соо дүүргэхэ уялгаяа бэелүүлхэ гүйсэд арга боломжотой. 746 гектарта шэниисэ тариха түсэбтэй. Энэ харюусалгатай үедэ тарилгын 4 агрегат хүдэлгэгдэхөөр хөрааладана. Хэрбээ агрегат бүхэн үдэр соо 25 гектарта тарилга хэхэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэбэл, хараалһанаа тогтооһон болзор соогоо бэелүүлхэнь дамжаггүй.

Д. ХУБИТУЕВ.

Хэжэнгын район.

ЭРХИМЛЭГШЭД НАЙДАМТАЙ

Партиин Бүхэсоюзна XIX конференциие эрхим дүнгүүдээр уггахын түлөө ажалай тэмсэлдэ оролсоһон барилгын «Бурводстрой» управлениин Хориин оньһожоруулагдамал - нүүдэл колоннын коллектив районойнгоо барилгашадай дундаһаа дахинаа шалгарба. Тодорхойлбол, мелиоратор-барилгашад барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ даабаряа холо үлүүлдэг болонхой. Районой ажахынуудта уһалуурийн һубаг, ханаабуудые шэнээр татажа, хаалта, залуурнуудые барижа, мүнгэн зөөриеэ сүм ашаглана.

ПМК-гай барилгашад, мелиораторнууд жэлэй эхиннээ хойшо түсэбһөө гадуур 75 мянган тухэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн байна.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой машинно-тракторна мастерскойн механизаторнууд, техникэ заһабарилагшад ажахын дүүрэн тоосооной гуримаар хүдэлдэг болонхой. Энэ мастерскойе Амур Бадмаевич Бадмаев хүтэлбэрилнэ. Механизаторнуудай жэл соо хэхэ ажалынь уридшалан түсэблэгдэдэг, жэлэй туршада колхозой правлени механизаторнуудта салин хүлһыень түлэдэг байна. Жэлэй эсэсэй дүнгүүдые сорсолходоо, механизаторнуудай хэһэн заһабарилгын шанарые, ороһо таряанай ургасын гарасые хараада абажа, тэдэнтэй дүүрэн тоосоо хэдэг.

Механизаторнууд энэ жэлэй хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ бүхы оньһон техникээ хүсэд бэлэн болгонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мастерскойе даагша А. Б. Бадмаев колхозой экономист Б. Б. Цыбиковтэй хоорэлдэжэ байна.

В. БАЛАГУНОВАЙ фото.

ҺАЙНААР БЭЛДЭНХЭЙ

Сагай уларилай хэды таарамжагүй байгаашье һаа, байгаалиин хүндэ бэрхэшээлнүүдые гэмгүй дабажа, ороһо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай тогтууритай баян ургаса ургуулха тэмсэл Прибайкалиин районой «Зырянский» совхоздо улам үргэдэнэ. Тус ажахын Зырянскын отделениин тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир Петр Владимирович Воротниковой мэдүүлһэнэй ёноор, совхозой ургаса ургуулагшад гурбадахи хабараа шэнэ гуримаар ажаллажа байна. Байгша ондо тус отделениин таряашад 750 гектарта ороһото ургамалнуудые тариха түсэбтэй. Жэшээлбэл, 350 гектарта шэниисэ эршэмтэй технологёор тариха байна. Мүн 350 гектарта обёос, 50 гектарта горох таригдаха. Белогоор элбэг шанартай тэжээл ехээр хуряажа абахын тула эндэхи механизаторнууд горох, ешмээн, обёосой холисо тариха юм. Тэрэшэлэн 93 гектарта донник таригдажэ, 20 гектарһаань үрэһэ хүрэнгэ суглуулагдажа, үлэнэн 73 гектарайнь ургаса силос, мүн ногооной витаминтай гурил болгоһоо байна.

Отделениин механизаторнууд хабарай тарилгада хабаадуулагдаха машина, техникээ сүм заһабарилжа бэлэн болгонхой. Байгша ондо Зырянскын ургаса ургуулагшад эртынгээ ороһото ургамалнуудые ажалай 5—6 үдэрэй туршада тариха хараатай.

Т. БАЙМИН.

БУРЯАДАЙ ЛИТЕРАТУРЫН, ИСКУССТВЫН ҮДЭРНҮҮД — БЭШҮҮРЭЙ РАЙОНДО

ХАНИ ХАЛУУНААР УГТАЖА...

Буряадай литературын, искусствын үдэрнүүдые Бэшүүрэй райондо үнгэргэхэ хэрэгтэ хабаадалсахаяа Улаан-Удэһөө, апрелиин 22-то арбаад коллектив ошоһон байна. Бэшүүрэй районой партийна, совет органуудай, олониитын түлөөлэгшэд айлшадаа Заганай дабаан дээрэ хүндэтэйгөөр угтажа, сагаан эдеэнэй дээжэ, хилээмэ, дабһа барюулаа.

— Талаан бэлигээ нютагтамнай элбэг дэлбэгээр харуулжа, таряаша, малша хүн зонииемнай сэнгүүлыт, баясуулыт! Хүнгэн бэшэ ажалдатнай амжалта хүсэнэбди,— гэжэ угтагшад айлшадтаа хандаа.

Үдэшэлэн районой түб Бэшүүр һууринһаа эхилээд, Шэбэртэ, Бага-Куналей, Петропавловка, Бүлюутэ нютагуудаар зохёохы ажалтан, таража, литературын, искусствын үдэрнүүд тусхайтаар нээгдэбэ.

Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо, баледэй академическэ театрай бүлэг артистнууд районой соёлой байшанда ехэ концерт үгөө. Ленинскэ комсомолой ба улаасхоорондын шангуудай лауреат, Буряадай АССР-эй арадай артистка Галина Шойдагбаевавай, залуу дуушадай бүхэроссийн конкурсын лауреат Валентина Цыдыповагай болон бусад артистнуудай номернуудые хүн зон тон һайшаалтайгаар, хани халуунсаг угтаһан байна.

Тиихэдэ Бэшүүр һууринда уран зураашадай дэлгээһэн выставкэ олоной анхарал татаба. Уран зохёолшод, поэдүүд Даша-Дэмбрыл Дугаров, Баир Дугаров, Гунга Чимитов, Иван Игумнов, Доржи Дамбаев гэгшэд Бэшүүр һууринда хэдэн газар уулзалга хэжэ, шүлэг зохёолнуудаа уншаа, ямар бүтээлнүүд дээрэ ажаллажа байһан тухайдаа хөөрөө.

Хаа хаанагүй болоһон түрүүшын үдэрэй уулзалганууд һайнаар, амжалтатайгаар үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

СОЦИАЛИЗМЫЕ ШЭНЭДХЭЛГЫН, ЛЕНИНИЗМЫН ТҮ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Энэ ушар бүхы юумые байһаарнь сэгнэдэг хүн бүхэндэ эли тодо. Хубилган шэнэдхэлгэ ажабайдалай гүнзэгы дабхаряа үенүүдые зөөлэрүүлнэ, арадай хүсэ шадалые һэргээнэ. Хүн зон социальна талаараа хайшаашье хамаагүй байдалһаа гаража, сэдьхэл бодолоо һэргээжэ, эрхэтэн нэрэ хүндэеэ бүрин дүүрэнээр мэдэржэ байнхай.

Ниитын шэнэ оршон байдал — олониитэдэ мэдээсэлгын, шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнуудые сүлөөтэйгөөр зүбшэн хэлсэлгын, эрилтэ схэтэй, энэрхы һайхан сэдьхэлтэй байлгын нюдэ бүрлүүлхэ ябадалые усадхалгын, оршон байдал батадхагдажа байна. Общество дотор, предприятида, коллектив соо ажал хэрэгэй түлөө хүн бүхэнэй харюусалгатай байлгын мэдэрэлэй улам ургажа байлга ажалай ба политическэ ажабайдалда урма зориг бадаруулна. Ленинскэ коммунис субботникгой үдэршье энэ эльэр харагдаһан байгаа.

Материальна үйлэдбэриин һалбарида залан сэхэ удха шанартай үйлэ хэрэгүүд боложо байна. Манай экономико һайн үндэнэ һуури дээрэ хүгжөөгдэжэ эхилэнхэй. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар үйлэдбэриин хэмжээнүүд улам ургэдхэгдэнэ. Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй хугасаа соо промышленностьда ажалай бүтээсэ 4,4 процентээр ургаа. Үнгэрэгшэ түсэбтэ табан жэлдэ энэнь 3,7 процент байһан юм. Продукциин өөрынь үнэ сэн 2,5 дахиннаа түргөөр хямдаржа байна. Худөө ажахы тогтууритай һайнаар хүгжөөгдэнэ, ороохо таряа ургуулжа хуряалга, мяха болон һү үйлэдбэрилгэ дэшэлүүлэгдээ.

Хубилган шэнэдхэлгые бэелүүлһэнэй ашаар экономикодо эрид эрьөлтэ хэгдэжэ, хүнүүдэй үдэр бүрин эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангалгада, социальна һалбарида ушаржа байһан дүтүү дундануудые усадхаха талаар схэ юумэн хэгдэбэ. Тэрэниие хүгжөөлгэдэ гаргашалагдаһан капитальна һомололгонууд түрүүлэн түсэблэгдэһэнһөө 10 гаран процентээр схээр ургаа. Тэдэнэй ургалтын эршэ дэлисэ бүхы арадай ажахынхиһаа 3 дахин дээшээ байна. Байрын гэрнүүдые баржа, ашаглалгада оруулалга нилээд үргэдхэгдөө. Һүүлэй хоёр жэлэй хугасаа соо 4,4 миллион каартира баригдажа, 22 миллион шахуу хүн гэр байраяа һайжаруулһан байха юм.

Амжалтануудай түйлгаһые харана ха юмта даа. Гэбэшье тэдэниие үлүүсэ схээр сэгнэхэ үндэнэ баримта байха ёһогүй. Угайдхадаа, хубилган шэнэдхэлгын хэрэгтэ ушаржа байһан бэрхэшээл түбэгүүдые обёорогүй гараха ёһогүйбди. Бүришье схэ юумэ хэжэ, бүтээжэ болохо юм ааб даа.

Арадай ажахые техническэ талаарнь һэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэ шэглүүлэгдэһэн асари схэ программануудые үшөөл ханалтагүй удаанаар бэелүүлжэ байнабди. Экономикодо, байгуулалтын хубилалтануудые бэелүүлгэдэ, новсэнүүдые алмаха талаар хүдэлмэри дэлгэрүүлгэдэ, техническэ хэмжээс дээшэлүүлгэдэ, продукциин шанар һайжаруулгада, фондын ашаг үрэ арьбадхалгада горитой бэрхэшээл түбэгүүд ушарна. Эдэ бүхы стратегическэ шэглэлнүүдтэ урагшаа дабшалтамнай үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй. Эдэмнай үргэн схэ хэмжээнэй, удаан болзорой зорилгонууд болоно. Тэдэниие бэелүүлхын тула обществын бүхы хүсэ элсүүлхэ, хүдэлмэрилэгшэ бүхэн жааг журамтай, эмхидхэлтэй, эдэбхи үүсхэлтэй байха ёһотой гэһэн эрилтэ табигдана. Юрэнхыдөө ажал хэрэгээ эршэдхэхэ ёһотойбди. Эндэ бүхы хүн зон улам эршэмтэйгээр ажаллаха эзэргэтэй.

Хубилган шэнэдхэлгэ хадаа ажал ба тэмсэл мүн. Энэ хадаа социализмын ерээдүйн түлөө, тэрэнэй үрдын байдалда тохёолдожо байһан бэрхэшээл түбэгүүдые хойшо татаһан бүхы юумэ усадхан зайсуулхын түлөө тэмсэл болоно. Хоорондоо холбоотой хоёр зориго шиидхэхэ—экономическа хубилалта шууд схээр бэелүүлхэ, общество болон партиин ажабайдалда демократи үргэдхэхэ гээшэ мүнөө бидэнэй ороод байһан хубилган шэнэдхэлгын шэнэ шатын тэмсэлэй гол газар болоно. Экономическа реформо хадаа социализмые шэнэдхэлгын таһаршагуй хуби, тэрээндэ түрүү, демократическа түхэл шэнжэнүүдые олголгын хэрэг мүн. Эзлжээндээ демократиие үргэдхэнгүйгөөр арад түмэниие хубилган шэнэдхэлгэдэ үргэнөөр элсүүлэн хабаадуулжа шадахагүй байнабди. Тэрээнгүйгөөр хүнэй эдэбхи үүсхэлые бадаруулха уряанууд ашаяа харюулжа шадахагүйл. Эдэ хоёр хэрэгые тааралдуулан табихадаа, хоорондонь холбоотойгоор бэелүүлхэдээ, бүхы һалбаринуудта амжалтатайгаар дабшаха байнабди.

Ойрын жэлнүүдтэ нэгэ газарһаа зонхилон захирха хутэлбэрилгэһөө гол түлэб экономическа онол арганнуудта, централизм болон өөһэдөө өөһэдыгөө хутэлбэрилгын таарамжатай ёһо гуримда үндэһэлдэг демократическа аргада дамжан оролгые хангаха гэһэн тодорхой зорилго табигдаһан байгаа. Тус реформо предприятинуудай эрхэнүүдые, бэеэ даһан байдалые эрид үргэдхэхэ юм. Түсэблэлгын шэнэ гурим тогтоохо, хутэлбэрилгын эмхидхэлэй байгуулалтые хубилгаха, эн тогтоолгые нарижуулан һайжаруулха, мүнгэн һангые гуримшуулха, үйлэдбэрилгын хэрэгсэлнүүдые оптово гуримаар худалдалгада шэлжэн орохо гэхэ мэтын үндэһэн шухала зорилгонууд эдэнэй дунда табигдана.

Гэбэшье хутэлбэрилгын элдэб шатануудта эдэ бүхы асуудалнуудай шиидхэгдэхыень хүлеэжэ байха гээшэ мүн лэ таарамжагүй, бүтэшэгүй хэрэг болоно. Эсэсэй эсэстэ ажалша коллективүүдтэ амжалта шэрээгдэдэг гээшэ. Ажахы эрхилэлгые хубилган шэнэдхэлгэдэ тэдэниие эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулаагүй һаа, тэрэниие бэелүүлжэ шадахагүй байнабди. Шэнэдхэлгын хэрэгүүдые ажалша коллективүүдһээ гадуур дээрэһээ захиралтаар бэелүүлхые һэдэһэн газарта ажал хэрэг урагшаа дабшадаггүй гээшэ. Тэдэ хүдэлмэрилэгшэдэй эээн ёһоной анхарал оролдолгодо, хүсэл эрмэлзэлдэ түшэглэдэггүй байна. Хэрбээ доодо шатынхидай эдэбхи үүсхэл гаргаагүй һаань, ажахые шэнэ ёһоор эрхилэлгын гол эрхэ нүхэсэлнүүд болохо ажахын тоосоной, ашаяа харюулалгын, өөһэдөө өөһэдыгөө мүнгөөр хангалгын, өөһэдыгөө хутэлбэрилгын гол ёһонууд бэелүүлэгдэхэгүй бшуу.

Экономическа хубилган шэнэдхэлгын стратегиие бэелүүлхын тула ушаржа байһан дутуу дундануудые, бэрхэшээл түбэгүүдые зайсуулжа, шэнэ эрхэ байдалда хүдэлхые оролдохо ёһотойбди. Улам һайнаар, аша үрэ схэтэйгээр хүдэлдэг коллективүүд, ажалшад эдэ бүхы хэрэгэй һайжаржа байһые дары тургөөр ойлгодог, мэдэрдэг гээшэ.

Ажахыгаа социалис ёһоор эрхилэлгын түхэл шэнжэнүүдэй ондо ондоо байлгада анхаралаа хандуулга экономическа хубилалтануудай гол талань болоно. Манайда ниитэ нэгэн социалис экономическа системэ байгуулагдаһан байгаа, мүнөөшье бии байһаар. Олон янза болоходоо, тэрэ бүри үяи нугархай, бүри тогтууритай болоно. Эгээл тиимэһээ тэрэ хэрэглогшэдэй эрилтэнүүдые гүйсэд хангаха арганай байна. Кооперативна хүдэлөөө һэргээлгэ, гүрэнэй предприятинуудтай адли тэгшэ эрхэтэй партнернууд болохо кооперативна эмхинуудые хүгжөөлгэ, ажахын ажабайдалай элдэб һалбаринуудта кооперативна үүсхэл эхилэлтэнүүдые нэбтэрүүлгэ энээнһээ эшэ үндэһэтэй байна. Хубиин ажал ябуулгын түхэл шэнжэнүүдые хүгжөөлгэ экономикын аша тыһада ,обществын эрилтэнүүдтэ харюусана.

Эсэсэй эсэстэ экономико хүгжөөхэ талаар гаргагдаһан бүхы хүсэлэл оролдолгонууд гол юумэндэ — холын ерээдүйдэ бэшэ, харин имагтал мүнөө совет хүнүүдэй ажабайдалые бүри һайн, удха түгэлдэр болгохо гол зорилгодо шэглүүлэгдэнэ. Эдеэ хоолоор, гэр байраар, эд бараагаар, ажахуудалай талаар арад зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангаха хэрэгые бэелүүлхын тула, һаяын сагта элүүрые хамгаалгада, арадай гэгээрэлдэ үндэһэн хубилалтануудые хэхын тула саг үргэлжэ оролдолго гаргаха, бултадаа эршэмтэйгээр хүдэлхэ хэрэгтэй.

Энэ талаар гүрэнэй хэмжээнэй шиидхэбэринүүд абтаа. Орон доторнай һайн тээшээ хубилалтанууд боложо байна. Эдэ бүгэдые арад зон обёорон мэдэрээ. Гэбэшье ажал хэрэгүүдэй тад ондоо байнаниинь һанааемнай зобооно. Экономико үрэ түгсөөр хүгжөөһэн нютагуудта хамһабариин ажахынууд, колхозой дэлгүүр хүгжөөгдэнэ, хүн зоной ажаһуудал хангалгые үргэдхэлгэдэ, хубиин ба кооперативна гэр байра барилгада гаргагдаһан эдэбхи үүсхэлые һайшаана, тобшолбол, хүнүүдэй эрилтэнүүдтэ ёһотой анхарал хандуулагдаһан газарта һайн хубилалтанууд болоно. Дээрэһээ захиралта хүлеэгээд лэ һуудаг, арга нөөсэнүүдээ элсүүлэн хабаадуулдаггүй газарта ахир тулюур үрэ дүнгүүд туйлагдадаг гээшэ. Хэншье: түбшье, нютагай зургааануудшье, ажалша коллективүүдшье мүнөө социальна асуудалнуудай хажуу талада үлэхэ ёһогүй.

Ажалшадай ниитэ-политическэ эдэбхи үүсхэлые бадаруулга хадаа мүнөөнэй эгээл шухала шэнжэнүүдэй нэгэниинь болоно. Энэ хадаа демократическа аргаар үйлэ хэрэгүүдые бэелүүлгын үндэһэ һуури мүн. Мүнөө совет обществодо демократи шухала удха шанартай. Тэрэниие нүлөө схэтэй болгохын, үргэдхэхын тула олониитэдэ мэдээсэжэ байгылые дэлгэрүүлхэ, шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлэлгые хүгжөөхэ шухала. Һунгалта, хутэлбэрилгэ болон хиналтада ажалшадые элсүүлэн хабаадуулга энэ талаар схэ үүргэ нүлөө үзүүлхэ байна. Тиигэбэл шэнэдхэн хубилалгын политика олон миллион хүнүүдэй эгүйлгөө һайшаагдажа, үргэнөөр дэмжэгдэхэ ёһотой бшуу.

Парти, общество дотор демократи үргэдхэхые, тэрэнэй байгуулалта хубилгахые, тэрэнэй политическэ системэ хүгжөөхые хараална. Манай социалис гүрэнэй политическэ үндэһэ һуури болохо арадай депутадуудай Советүүдэй засаг захирганиие хангахын тула тэдэнэй үүргые эрид дээшэлүүлхэ шухала гэһэн үндэһэн шухала асуудал табигдана.

Имагтал олониитэдэ түшэглэжэ, Советүүд ажалаа ябуулхадаа, бүхы хубилган шэнэдхэлгэнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадаха, арадай засаг түрын нэрэ хүндэ схэтэй, арга шадабаритай зургааанууд болохо, «Ажахын байгуулалтада һаад тойбо ушаруулдаг эгээл схэ бэрхэшээл түбэгүүдэй нэгэн болоно» гэжэ Ленинэй зааһан албан зургаанай талаар таһархай байлгатай залан сэхээр тэмсэхэ уялгатай. Хүн зоной ажалай, ажаһуудалай ба амаралтын асуудалнуудые үргэлжэ дээрэнь шиидхэхын түлөө тэдэнэр лэ харюусалгатай юм. Ажахы эрхилэлгэдэ, соёлой байгуулалтада, ажабайдалые гуримшуулан һайжаруулгада бии байһан бүхы түрүү юумэ дэлгэрүүлгэдэ Советүүд эдэбхитэйгээр нүлөөлжэ шадаха байна.

Дээрэһээ доро хүрэтэр бүхы ажал ябуулгын арадай хиналта доро байха ёһотой. Засаг захиргаанай ба хутэлбэрилгын тиимэ оньһон арга шэнэдхэлгын гол зорилгонуудтай тааралдана. Өөһэдөө өөһэдыгөө хутэлбэрилгые үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар иимэ арга нарижуулан һайжаруулагдадаг, демократическа гуримаар бүридүүлэгдэдэг, гүрэнэй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тохёолдожо байһан дутуу дунданууд усадхагдадаг, ниитын һанамжа болон хүнүүдэй аша тыһа тоохогүй ябедал усадхан зайсуулагдадаг байна. Тэрээндэ мүнөөнэй таарамжатай зохид түхэл шэнжэ олгохо, дан хэтэрмэ схэ байлгаһаа, хуушанай ёһо баримталгаһаа тэрэниие сүлөөлхэ, шэнэ юумэ бэдэрдэг, ушар ёһо ойлгодог хүнүүдые дэбжүүлхэ зорилготойгоор хутэлбэрилгын аппарадые хубилган шэнэлхэ хүдэлмэри иимэ шэглэлээр ябуулагдадаг. Хуушанай хангалтагүй юумэ шэнэ шэнжэтэй болгохогүйн тула, бэелүүлэгдэжэ байһан хубилган шэнэдхэлгын ашаар аппарадай эрид хубилгагдажа, зохёохы ёһоор ажаллахын, хубилган шэнэдхэлгын суртал һургаалнуудаар ажаһуухын тула оролдолго гаргаха ёһотойбди.

Хүүли ёһо бэхижүүлһэнэй, хуулинуудые хаа хаанагүй наринаар сахиһанай ба тэдэниие хазагайруулһанайнгаа түлөө зэмсэ заатагүй амасалгын үндэһэ һуури дээрэ бодото демократи байжа болохо, байхашье ёһотой. Хубилган шэнэдхэлгые хуули ёһоной талаар хангалгада гээгдэжэ болохогүй. Энэмнай зонхилхо дуратайшуулда тыһа хүргэхэ, хуули ёһо тоохогүй ябадалда, демократида харша һүйдхэлтэ ябуулганууdые олониитые хүлгөөдэг харюусалгагүй этэгээдүүдэй гаргалгада заһар үлөөхэ байна ха юм. Саашдаашье хуули болон гурим журам бэхижүүлхэ, хуулинуудые нарижуулан һайжаруулха, хүн зоной бүгэдэ хүсэн дулдыдаха байна ха юм.

Профсоюзуудай эгээл эдэбхитэй хабаадалгагүйгөөр хубилатануud болохогүй гэжэ партя тоолоно. Энэмнай экономическа реформо болон социальна программануудые бэелүүлгэдэ, ажалша коллективүүдэй бүхы ажабайдалые эмхидхэлгэдэ өөһэдыгөө оруулдаг хубитые улам схэ болгохо үүргэтэй олониитын хүсэн түгэс эмхи мүн болоно.

Обществые шэнэдхэлгэдэ залуу үеэтэнэй ээлхэ һуури тушаа оносолон хэлэлтэй. Мүнөө хубилган шэнэдхэлгэ хадаа схэнхидээ залуушуулай хэрэг болонхой. Саашдаа тэрэнэй үүргын хэмжээлэшэгүй схэ болохо байһаниинь эли ха юм. Иимэ эрхэ байдалда хубүүд, басагадые хүмүүжүүлгын түлөө Ленинскэ комсомолой харюусалга улам ургана. Залуушуулай хүдэлөөнэй бодото политическэ хутэлбэрилэгшэ болохо, шэнэдхэн хубилгалгада, демократическа ябуулганууdта залуу хүнүүдые үргэнөөр хабаадуулха, тэдэнэй аша тыһанууdые хамгаалха шэнэ арга боломжонууд тэрээндэ байгуулагдана. Эндэмнай манайшье, аха үеынхидэй ороолдолго, партийна оролдолго хэрэгтэй болоно.

Гүйсэд хүсэндөө хүдэлжэ һураха, агуухэ гүрэнэй эрхэтэндэл адлаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, ушар ёһо мэдэнгеэр хүдэлжэ һураха гэһэн юрын лэ энэ ябадалые бүхы обществын, совет хүн бүхэнэй мэдэрдэг болоһоньһоо манай хараалагдаһан дүүргэлгэ дулдыдаха байна гээшэ.

Өөһэдыгөө эдэбхитэй хабаадалгагүйгөөр хубилатануud болохогүй гэжэ партя тоолоно. Энэмнай экономическа реформо болон социальна программануудые бэелүүлгэдэ, ажалша коллективүүдэй бүхы ажабайдалые эмхидхэлгэдэ өөһэдыгөө оруулдаг хубитые улам схэ болгохо үүргэтэй олониитын хүсэн түгэс эмхи мүн болоно.

Обществые шэнэдхэлгэдэ залуу үеэтэнэй ээлхэ һуури тушаа оносолон хэлэлтэй. Мүнөө хубилган шэнэдхэлгэ хадаа схэнхидээ залуушуулай хэрэг болонхой. Саашдаа тэрэнэй үүргын хэмжээлэшэгүй схэ болохо байһаниинь эли ха юм. Иимэ эрхэ байдалда хубүүд, басагадые хүмүүжүүлгын түлөө Ленинскэ комсомолой харюусалга улам ургана. Залуушуулай хүдэлөөнэй бодото политическэ хутэлбэрилэгшэ болохо, шэнэдхэн хубилгалгада, демократическа ябуулганууdта залуу хүнүүдые үргэнөөр хабаадуулха, тэдэнэй аша тыһанууdые хамгаалха шэнэ арга боломжонууд тэрээндэ байгуулагдана. Эндэмнай манайшье, аха үеынхидэй ороолдолго, партийна оролдолго хэрэгтэй болоно.

Гүйсэд хүсэндөө хүдэлжэ һураха, агуухэ гүрэнэй эрхэтэндэл адлаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, ушар ёһо мэдэнгеэр хүдэлжэ һураха гэһэн юрын лэ энэ ябадалые бүхы обществын, совет хүн бүхэнэй мэдэрдэг болоһоньһоо манай хараалагдаһан дүүргэлгэ дулдыдаха байна гээшэ.

Профсоюзуудай эгээл эдэбхитэй хабаадалгагүйгөөр хубилатануud болохогүй гэжэ партя тоолоно. Энэмнай экономическа реформо болон социальна программануудые бэелүүлгэдэ, ажалша коллективүүдэй бүхы ажабайдалые эмхидхэлгэдэ өөһэдыгөө оруулдаг хубитые улам схэ болгохо үүргэтэй олониитын хүсэн түгэс эмхи мүн болоно.

Обществые шэнэдхэлгэдэ залуу үеэтэнэй ээлхэ һуури тушаа оносолон хэлэлтэй. Мүнөө хубилган шэнэдхэлгэ хадаа схэнхидээ залуушуулай хэрэг болонхой. Саашдаа тэрэнэй үүргын хэмжээлэшэгүй схэ болохо байһаниинь эли ха юм. Иимэ эрхэ байдалда хубүүд, басагадые хүмүүжүүлгын түлөө Ленинскэ комсомолой харюусалга улам ургана. Залуушуулай хүдэлөөнэй бодото политическэ хутэлбэрилэгшэ болохо, шэнэдхэн хубилгалгада, демократическа ябуулганууdта залуу хүнүүдые үргэнөөр хабаадуулха, тэдэнэй аша тыһанууdые хамгаалха шэнэ арга боломжонууд тэрээндэ байгуулагдана. Эндэмнай манайшье, аха үеынхидэй ороолдолго, партийна оролдолго хэрэгтэй болоно.

Гүйсэд хүсэндөө хүдэлжэ һураха, агуухэ гүрэнэй эрхэтэндэл адлаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, ушар ёһо мэдэнгеэр хүдэлжэ һураха гэһэн юрын лэ энэ ябадалые бүхы обществын, совет хүн бүхэнэй мэдэрдэг болоһоньһоо манай хараалагдаһан дүүргэлгэ дулдыдаха байна гээшэ.

ПОЛИТИЧЕСКЭ ХУТЭЛБЭРИЛГЫН ЛЕНИНСКЭ БЭЛИГ ШАДАБАРИИЕ ШУДАЛХА

Нүхэдүүд! Революциие В. И. Ленин түүхын локомотивтай жэшэхэ дуратай һэн. «Локомотивые түргэн ябуулаад, рельснүүд дээрэнь барижа шадаха», — энэмнайл эрид эрьөлтын үедэхи политическэ хутэлбэрилгын бэлиг шадабари гэжэ тэрэ тоолодог байгаа. Олониитын толгойдо ябаха, арадай эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ, революционно уг зорилгонууdые түйлалгада тэрэнээ зүб шэглүүлхэ — энэмнайл партийн бэелүүлхэ зорилго болоно гэжэ Владимир Ильич ойлгодог байгаа.

Коммунис парти мүнөөдэршье обществые революционно ёһоор шэнэдхэлгын толгойдо дабшан ябана. Ниитын эрилтые элирхэйлэн, имагтал КПСС өөрынгөө үүсхэлээр орон доторхи бүгэдэ ниитын хубилалтануудай ябуулганууdые эхилһэн байха юм. Шэнэлэн хубилалтануудые урагшань түргэнөөр ябуулха, социализмын хүсэ шадал нэмээхэ, тэрэниие хүндэ алба хэхээр табиха гээшэ тэрэнэй хутэлбэрилхы үүргэ гэжэ партя тоолодог гээшэ. Партя хадаа хубилган шэнэдхэлгын гол хүсэн, агуухэ Ленинэй хэрэгэй дамжан хүгжэлгые лаб хангаха хүсэн мүн болоно. Тэрэ хадаа ССР Союзай бүхы нацы болон арад үндэһэтэдые, нэгэн ниитэ хүсэтэй гүрэн дотор эмхидхэн нэгэдүүлдэг, ниитэ арадай интернациональна хүсэн болодог гээшэ.

Общество дотор Коммунис партийн хутэлбэрилхы үүргэ ба нэрэ хүндые батадхалга хадаа өөрөө миин бүтэшэхэ юумэн бэшэ гэжэ В. И. Ленин мэдэрдэг һэн. Тэрэ ямаршье алдар солото түүхэтэй байг, хамаагүй, партийн удирдаха үүргэ хадаа тэрэнэй политикаһаа, олониитэтэй холбоонуудһаа, ажал ябуулгынь гурим болон онол арганнуудһаа, тэрэнэй үрэ дүнгүүдһээ дулдыдадаг гэжэ тэрэ тоолодог байгаа. Хубилалтануудай эршэ дэлисэһээ, олониитын һанал бодолһоо партийн али болохо гээгдэл хадаа ниитын үзэл бодолые бүридүүлгэдэ горитой алдуунуудые гаргажа, зохёон байгуулхы хүдэлмэридэ һаад ушаруулжа болохо байна бшуу.

Ленинэй политическэ бэлиг шадабариин хэшээлнүүд — энэмнай гансашье түүхэ бэшэ ха юм. Тэдэ мүнөөшье хүсэтэй зандаа. Хутэлбэрилгын бэлиг шадабариие саг үргэлжэ шудалха хэрэгтэй гэжэ обществые шэнэлэгэ хадаа партийн шэнэлхэ эрилтэ хуулита ёһоор табина гэжэ тэдэ бидэндэ һануулна бшуу. Тиихэдээ нилээд горитой, томо юумэ, Ленинэй хэлэһээр, «партийна хүдэлмэриин түхэлые» шэнэлэн хубилгаха хэрэгтэй болоно ха юм. Улам ургажа байгаа олониитын эдэбхи үүсхэлэй эрхэ байдалда хүдэлжэ һураха, бүхы асуудалнуудтаа политическэ харада бодолтойгоор хандаха ба тэдэниие политическэ аргаар шиидхэжэ һураха зорилго мүнөө партийна организацинуудай урда түрүүшын ээлжэндэ табигдана гээшэ. Энэ зорилгые дүүргэлгын толгойдо партийна комитедүүдэй ябаха ушар шэнэдхэн хубилгалгын бодото штабууд болохо, бүхы коммунистнуудые энэ хүдэлмэридэ хабаадуулха гэһэн удхатай юм.

Шалгагдамал политическэ ябуулганууdые бэелүүлхынгээ урда тээ оршон байдал ба үзэгдэлнүүдые гүнзэгыгөөр, саг соонь шудалха, ниитын һанал бодол хараадаа абаха, орёо бэрхэшээлтэй асуудалнуудые сагааруулха ямаршье һэдэлгэнүүдһээ арсаха хэрэгтэй болоно. Имагтал тиихэдээ общество дотор юун боложо байнаб гэжэ хаража, ойлгожо болоно бшуу. Муу ябадалые уридшалан ойлгобол, үйлэ хэрэгүүдые удирдан эрхилжэ болоно ха юм. Кабинедүүдһээ гаража, хүн зонуудтай саг үргэлжэ харилсаха ба зүбшэхэ, тэдэнэй эрилтэ болон хэрэглэмжэнүүдые мэдэхэ, тэдэнэй дүй дүршэл шэнжэлжэ шадаха гээшэ партийна хүдэлмэриин эгээл һонирхолтой, эгээл хэрэгтэй талань мүн болоно.

Олондо мэдээсэлгэ, демократи хүгжөөлгэ, нюусагүй хөөрэлдөөн, коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүдэй һанамжада хүндэтэйгөөр хандалга хадаа партийн политикые олониитын аша тыһанууdтай, ямаршье ухаатай заабаринуудта орходоо, бата бэхеэр холбохо арга олгоно бшуу. Энэ-тэрэ үгөөр бэшэ, харин партийна комитедэй хүдэлмэри тушаа хүнүүдэй үнэн зүбөөр сэгнэжэ шададаг байхада, тэдэнэй этигэл ургадаг, зүбшэл ба шүүмжэлхы ажаглалтануудтай хүнүүд тиишэ заатагүй ошодог, хүсэ шадалаа хайшань шэглүүлхэб гэжэ һанамжалдаг байха юм.

Хубилалтануудые хэхэ хэрэгтэй байһые коммунистнуудай мэдэрэлгэ хадаа партийна ажал ябуулгын һалбаридашье хүдэлсэгүй байдалые холхи болгоно ха юм. Партийна комитедүүдэй пленумүүдэй ба коммунистнуудай суглаануудай эмхидхэхы аша нүлөөн дээшэлнэ. Юумэ гоёор харуулха ябадал бата болоо, шүүмжэлэл сэхэ бөлоо, партийна хүдэлмэри тухай олондо мэдээсэлгэ хүгжэнэ, журам бэхижэнэ. Партийна организацинуудай ёһын тэдысэ ябуулганууdта, ушар ёһо мэдэхэгүйгөөр хутэлбэрилгэдэ коммунистнууд эбсэшэгүйгөөр хандадаг болоо.

Хубилган шэнэдхэлгые хутэлбэрилгэ тухай һунгагдамал органнуудай тоосоонууd хадаа партийе өөрынь демократизацилгада, тэрэнэй организацинуудай хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулгада томо алхам болоһон байна. Энэмнай бүхы партийн хэмжээн соо нэгэ доро анха түрүүшынхиез үнгэргэгдэһэн байха юм. Тиихэдээ һунгагдамал органнуудай, тэдэнэй хутэлбэрилгэшэдэй ба партийна комитедүүдэй аппарадай һайншье, нулашье таланнуудые гүйсэд элирхэйлхэ аргатай оршон байдалда үнгэргэдөө. Хубилган шэнэдхэлгын ябаса коммунистнуудай һанаан бодолые схээр хүлгүүлнэ, бүхы юумые ойлгожо абаха гэһэн тэдэнэй хүсэл айхабтар схэ гэжэ энэ зүбшэн хэлсэлгэ харуулаа. Ажал хэрэгүүдые сэгнэлгэ бодото байдалда дүтэрхы болоо. Олон тоото үнэтэй дурадхалнууd ба шүүмжэлхы ажаглалтанууд хэлэгдэһэн байна. Эдэ бүгэдын партийна ажабайдалые эдэбхижүүлһэниинь арсашагүй.

Нюусагүй, өөрыгөө шүүмжэлхэ хөөрэлдөөн хадаа партийна хутэлбэрилгын ленинскэ гол ёһонуудые дүүрэн хэмжээндэнь һэргээхэ хэрэгтэй байһые элирхэйлжэ үгөө. Хэрбээ демократи болон олондо мэдээсэлгые «хубаарилха» болоо һаа, захирха ба зонхилхо онол арганнуудые зандань үлөөгөө һаа, саарһа бэшэлгэ ба олон тоото суглаа хэжэ үргэлжэлүүлээ һаа, совет болон ажахын арганнуудай, ниитын эмхинүүдэй орондо хүдэлхэ болоо һаа, хүнүүдэй дэмжэлгэдэ хүртэхэгүйбди гэжэ коммунистнууд улам ехээр этигэдэг болоно.

Парти доторой асуудалнуудаар тэрэнэй заабаринуудай демократическа удхые коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүд XXVII съездын һүүлээр гүнээгыгөөр дэмжэнэн байха юм. Партийна ажабайдалай ленинскэ заабаринууд болон ёһо гуримуудые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ эрмэлээл бэхижэнэ, харин тэдэниие өөрынгөө аша тыһада тааралдуулан тайлбарилха али болохо һэдэлгэнүүд буруушаагдана. Теэд вождьдо шүтэхэ, тушаалта хүндөө һүгэдэхэ зарим хүнүүдэй мүнөө партийн зэргэдэ байһаниинь халаглаараа. Тэдэ хутэлбэрилэгшэдэй ямаршье хиналтагүй байгылые, мэдэлдэнь байһан хүнүүдэй хамаагүй байгылые зандань үлөөхэ гэжэ оролдоно ха юм. Уставай ёһоор КПСС-эй гэшүүнэй ажаһууха ябадал ёһотойл партийна нүхэсэлэй оршон байдалые организаци бүхэндэ дэмжэн байгуулха гэһэн удхатай. Эндэ коммунист бүхэн өөрынгөө һанамжа ямаршье харшалалтагүйгөөр хэлэхэ, тэрэнээ сүлөөтэйгөөр аршалха, шүүмжэлэлэй гол удхаар харюу эрихэ аргатай ха юм.

Хубилган шэнэдхэлгэдэ өөрынгөө хандалгые бүридүүлхэдээ, ажалшад тэдээнтэй хамта ажаһуудаг, ажалладаг партиин гэшүүдые ажаглан харадаг, тэдэнэй хараа бодолые, тэдэнэй ябадал ба абари зангые, коллективэй хамтын ажалда тэдэнэй оруулһан хубитые наринаар сэгнэнэ ха юм. Хэрбээ залхуу, урда хойгуур гуйхэ, ноён болохо һанаатай, мүнгэ зөөридэ дуратай гү, али хооһон үгэтэй, теэд партийна биледтэй хүниие тэдэнэй урда харахада, партидэ ямар схэ хохидол ушаруулагданаб гэжэ ойлгохоор бшуу. Харин партийна журам ба абари зангые али болохоор хазагайруулагшадта манай эбсэшэгүй байлга, КПСС-эй зэргэдэ орогшодто табигдадаг үргажа байгаа эрилтэ хадаа эндэһээл эхитэй ха юм. КПСС-эй гэшүүнэй нэрэ ба удха шанарые улам дээшэнь үргэхэ гээшэ арадай урда партиин харюусалгые дээшэлүүлхэ ябадал болоно.

Коммунист хаанашье хүдэлөө һаа, ямаршье тушаал эзэлжэ байгаа һаа, партиин түлөөлэгшэ байхаһаа гадна, тэрэнэй хараа шугам бэелүүлхын түлөө тэмсэлшэ байха, хүнүүдтэ өөрын һүлөө үзүүлхэ ёһотой. Гансашье үгөөрөө бэшэ, мүн өөрынгөө жэшээгээр бүхы шэнэ юумые эрэлхэгээр хамгаалһан, хүдэлмэриингөө хүндэ хүшэрьень бэе дээрээ дааһан, һанамжануудай тон хурсаар зүрилдэн байхадань, һүүдэртэ хоргододогүй, партийна хараа бодолые бүруу болгожо байгаа һаань, хэрэгэй муугаар ябуулагдажа гү, али муу юумэнэй муугаар хэгдэжэ байхадань, айнгүйгөөр арсалдадаг, үгэ булялсаанда өроолсодог хүнүүд лэ коллектив соогоо, тойрожо байһан зон соогоо мүнөөдэр хүндэтэй болодог. Шэнэдхэн хубилгалгын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гээшэ ажабайдалайнь, хубиинь нэрэ хүндын, хубиинь һанал бодолой удха болоһон коммунистнуудай хойноһоoo мүнөө арад ябана.

Ниитын үйлэ хэрэгүүдтэ партиин нүлөөнэй ургалта кадрова политикаһаа сэхэ дулдыдана. Энэнэй гол эрилтэнүүд мүнөө сагта тааруулагдан, КПСС-эй ЦК-гай (1987 он) январиин Пленум дээрэ харуулагдаа һэн. Һүүлэй үедэ олон шэнэ, дадал шадабари ехэтэй нүхэдүүд хутэлбэрилхы тушаалнуудта дэбжүүлэгдэжэ, габшагай шуранаар ажалаа эрхилжэ эхилһэн байна. Кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэридэ волюнтаризм, албан хойрогоор хандалга залан шуудаар усадхаха, хутэлбэрилхы тушаалнуудта хүнүүдые дэбжүүлхэдээ, анкетэ, танил байлга болон энэнэй хэмжээ; гээр туһалха ябадал эрид үгы болгохо талаар парти схэ хүдэлмэри ябуулна, энэ хэрэг бодото дээрэнь бэелүүлхые оролдоно. Энээнэй ашаар кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэриие олоной үзэмжэдэ улам үргэнөөр табинабди, тиигэжэ ухаан бодолнуудай, оюун бэлигүүдэй болон үндэр дадал шадабариин мүрысөөнэй дэлгэрхэ арга боломжонууd олгогдоно.

Кадрова политикые шэнэдхэн хубилгалгын түрүүшын дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, кадрова политикада зүбөөр хандалга демократизмын залан шуудаар бэелүүлэгдэхэдэл, кадрнуудые шэлэхэ болон дэбжүүлхэдээ, олониитын һанамжые гол түлэб баримталхадал туйлагдаха гээд тодорно. Хутэлбэрилэгшэдые, тэрэ тоодо партийнашье хутэлбэрилэгшэдые шэлэн абалгын бодото оршон байдалда тэдэниие һүнгаха, ажалшадай болон коммунистнуудай урда тэдэнэй ходо тоосодог байгые хангаха шухала. Хутэлбэрилгэдэ иланганяа хүндэтэй, шэнэдхэн хубилгалгын үзэ

...ЦИАЛИЗМЫЕ ШЭНЭДХЭЛГЫН, ЛЕНИНИЗМЫН ТҮЛӨӨ

...ны 1-дэхи, ...ой).

...ргүүдта үн... ...ний улаасхоо... ...ын шугамай... ...ба зорилго... ...ийн үзэл бо... ...гэшэ. Шэнэ ...ньхо зохёон ...мжаатал Лени... ...ийн болгог... ...ны ба ...ий хүгжэлтын, ...ыжабайдалда ...ны асуудалнуу... ...ийн эрхэ... ...ий ба гүрэ... ...ны бурин няг... ...ийн Ленинэй... ...ргэд. Буу зэб... ...ийн найжа... ...ий туби дэл... ...ийн аюул ...ийн дажар тухай ...ийн хөдөлгүүдые бо... ...ийн уридшалан ...ий XXVII съезд ...ийн Политиче... ...ийн партийна бу...

...ны ...ийн ...ийн ...ийн

ТОЛИ

ЗҮҺЭМ ХИЛЭЭМЭН

ХИЛЭЭМЭН тухай хэблэлдэ оло дахин бэшэгдэдэг, радио болон телевизорэор дамжуулгануд хэгдэдэг. Манай «Буряад үнэн» газетэшье уншагшадай олон бэшэгүдые толилһон, хилэмэ гамнаха тухай үргэн хөөрэлдөө үүсхэһэншье байха.

Зүгөөр «хилэмэн» гэжэ хэлэхэдээ, эдеэ хоолой юрын лэ нэгэ зүйл байгаал ааб даа гэһэншүүгээршье бододог хүнүүд байха. Илангаяа үлдэжэ үзөөгүй залуушуул хилэмые балайшье тиимэ ехэ үнэ сэнтэй юумэн гэжэ сэгнэдэггүй хэбэртэй агша.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Аргуехэ дайнай жэлнүүдые саг зуура ухаандаа оруулаад үзэхэдэ, хүсөөг хилэмэн хэды үнэтэй сэнтэй байдаг гээшэб? Дайнай ба ажалай ветерануд энээние илангаяа һайн мэдэхэ. Сэхьень хэлэбэл, үлэн хоохон, хилэмээр дуталдажа байжа, совет арад Эхэ ороноо дайсанай һабаргаа абараа һэм шуу!

...Сэбдэг хүйтэн Сибириин эрхэ байдалда арай гэжэ ургуулһан тарыагаа худөөгэй ажалшад хуряажа үрдидэггүй байгаа. Саһан доро «үбэлжэһэн» ороохо теряанай хооло-суудые хабартаа суглуулжа, үлөө залгадаг байһанаа минии үеын хүнүүд мартаха аал?..

...Манай парти болон правительство арад зоноо олон янзын, шанар һайнтай эдеэ хоолоор хангаха тухай асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулдаг байна. Эдеэ хоолой дунда **хилэмэн** эгээн шухала, үдэр бүри хэрэглэгдэдэг продукт болоно.

Орон доторнай 1980 ондо бүхыдөө 189,1 миллион тонно, 1985 ондо 191,7 миллион тонно ороохо тарыан хуряагдажа абтаһан байгаа. Тиихэдэ 1986—1987 онуудта жэл бүри орон доторнай 210 миллион тонно ороохо тарыан хуряагдаа. Эрэшэмтэй технологи хэрэглэһэнэй, агротехническэ худэлмэри зүбөөр ябуулһанай ашаар ороохо тарыанай ургаса дээшэлнэ.

Тиимэһээ бухаанха, бүүлхэнүүдые, макароной зүйлнүүдые, шаанги, сүүшхэ, сухаари, батон болон хилэмэнэй бусад продуктнуудые манай промышленность ехээр үйлэдбэрилэн гаргана.

Ороохо тарыа ургуулхаһаа эхилээд, стол дээрэхи хоншуу үнэртэй хилэмэн болотороо хэды ехэ хэмжээнэй ажал хэрэгтэйб гэжэ залуушуулнай тухайлна гээшэ гү? Тарыашадай хара хүлһэеэ адхажа ургуулһан, амбаар соо оруулһан ороохон, халуун пеэшэнэй хажууда түхэреэн сүүдхэ соо ажалладаг хүнүүдэй хүсөөр бэлэн болохон хилэмэн хэр гамтайгаар гаргашалагданаб гэһэн асуудалай хүн бүхэнэй анхарал татадагынь гайхалгүй. Манай орондо хилэмэн дэлхэй дээрэ эгээн хямда сэнтэй ха юм. Нэгэ бүүлхэ хилэмэн үнэн дээрээ хахад литрэй хоохон шэлтэй адли сэнтэй гээшэ.

Гэхэтэй хамта хилэмэн ба хилэмэнэй продуктнуудые хэр эргэ гамтайгаар гаргашална гээшэбибди? Энээн тухай эндэ хэлэн тодорхой жэшээнүүдые дурдахада болоно.

...Үнгэрэгшэ жэлэй эсэс багта Улаан-Удын нэгэ үйлсөөр ябажа ябатараа, хоёр ондоо хахад батон, бүүлхэнээ үлүүхэн болохо хэмжээнэй хилэмэнэй үлэгдэлнүүдэй харгын хажуу тээ хаяатай байхыень харахадаа, сэдьхэлдэм гомдолой мэдэрэл түрөө һэн. Буряад арадай хэлсэдэгэй ёноор садахада, сагаан хилэмэн хашартай болоо гээшэ гү?

Мүн лэ эдеэ хоолой үлөөдэнэ суглуулха хайрсагууд Улаан-Удымнай олон дабхарта гэрнүүдэй хажууда табяатай байдаг гэжэ мэдээжэ. Тэрэ хайрсагууд соо хилэмэнэй үлэгдэлнүүд хэды ехээр хаягдадаг гээшэб!

Һургуулидаа ошожо ябахадаа, зарим үхибүүд хилэмэеэ бүмбэгын орондо удьхэлжэ ябадаг бэшэ гү? Энээн тухай һургуулиин директортэ, багшадань хүнүүдэй гомдолоо хэлэжэ байхые дуулаа һэм. Энэ ушарта ганса багшанар эзмэтэй гү? Тэрэ һурагшын эхэ, эсэгэнэр хаана байдаг юм гэһэн тон зүб асуудал гаражал байгаа бэлэй. Юундэб гэхэдэ, үхибүүдые бүхы юумэндэ гамтайгаар хандаха тухай бага балшар наһанһаань һургадаг гүбди? «Боли даа, хүбүүмни, бү иигэ, бү тиигэ»,— гэһэн һургаалһаа холо дээгүүр, холо хүндэтэй, хүнэй һэшхэлтэй сэхэ холбоотой үгэ хадаа «хилэмэн» байха ёһотой бэшэ аал?

Хүдөөгэй зарим нютагуудта олон айл, совхозуудай хүдэлмэришэд, колхозниггуд үнэгүй хилэмэ худалдажа абаад, газаагаа хоёр-гурбаар хаажархиһан гахайнуудаа эдеэлүүлжэ байдаг. Энээн тухай мэнэ һаяхан партиин Загарайн райкомой пленум дээрэ Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэн В. Н. Хлебников тон зүбөөр хэлэжэ байгаа һэн. Үнэхөөрөөшье, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин магазинуудта холимог тэжээл худалданагүй гэһэн гол шалтаг урдаа баряад, үнэн дээрээ алтандал сэнтэй бэлэн хилэмэ бүхэли хэдэн бүүлхээр малдаа, гахайнуудтаа хаяжа үгэдэг хүнүүд үшөөл олон гэжэ сэхэ хэлэхэдэ болоно. Тэдэ хүнүүдэй һэшхэлынь хаана гээшэ ааб?

Хото городуудай, худөө нютагуудай столовонуудта хилэмэн хэр эргэ гамтайгаар хэрэглэгдэдэг гээшэб гэһэн асуудал баһал шухала гэжэ һанагдана. Юундэб гэхэдэ, олон мянган хүнүүд үдэр бүри столовонуудта, кафенүүдтэ, буфедүүдтэ хоороллодог байна бшуу. Столовонуудта хододоо хилэмэн байха ёһотой гэжэ тоолоноби. Энэмнай юрын хэрэг болошонхой. Зүгөөр столовонуудта, буфедүүдтэ, ресторануудта, кафенүүдтэ яахадаа столовын амһарта угаагшад хилэмэнэй үлэгдэлнүүдые, обоо сомоо хаядаһануудые нэгэл томо гэгшын боошхонууд соо суглуулжа, туха сүлөөгүй байдаг гээшэб?

Мүн лэ һаяхан «Бурводстрой» нэгэдэлэй Ивалгын ПМК-гай столоводо орогдоо һэн. Столоводо орогшод хилэмэ ехэ-ехээр абана. Юундэб гэхэдэ, үсэгэлдэр отологдоһон гэхээр хаташаһан хилэмэн тэндэ сомоотой байхань харагдаа һэн. Оройдоо час тухай сагай үнгэрөөд байхада, һуулгаар дүүрэн хилэмэнэй үлэгдэл суглараад байба.

— Заа, энэ хилэмэнэйнгээ үлэгдэл хаана, хэндэ тушаадаг зомта?— гэжэ асуугдаа һэн.

— Өөрынгөө гахайнуудые тэжээдэг, шахадаг зомди даа, — гэжэ амһарта угаадаг эхэнэр сэхьень хэлээ бэлэй.

Нэгэ зааханстолово соо хилэмэн иимэ ехээр хаягдана. Тиимэрхүү столовонууд һуурин, тосхонуудта хэды гээшэб? Бүдүүн барагаар тооложо үзөө һаа, нэгэ үдэр соо оройдоо нэгэ һууринда, нэгэ городто, нэгэ тосхондо, бүхыдөө республика доторнай хэды шэнээн хилэмэн хаягдана гээшэб? Энээние һайнаар тооложо гаргабал, аймшагтай ехэ тоо гаража ерэхэ гэжэ һанахаар байна.

Хилэмэндэ гамтайгаар хандаха хэрэгтэ хилэмэнэй шанар нүлөөлдэг гээд бултанда мэдээжэ юм бээ. Теэд үнэхөөрөөл шанарыень һайжаруулжын тула хилэмэнэй заводуудай материально-техническэ үндэһэ һуурине һайжаруулха хэрэгтэй. Энэ асуудал даб дээрэ хилэмэ гамнаха асуудалда хабаатайшье һаа, гол шухала зүйлынь бэшэ, ааб даа. Шэнэ сортын хилэмэ худалдаонда гаргадаг болоходо, үнэ сэнгынь ондоо байха болоно.

Үнэгүй хилэмэнэй үнэ сэнгые дээшэлүүлбэл, хилэмэндэ хүнүүд гамтайгаар хандадаг болохо һэн ха. Энээн тухай, мүн хилэмэндэ һайнаар хандаха тухай олон хүнүүдэй хэлэһэн, редакцида бэшэһэн, эльгээһэн һанамжа дурадхалнууд нилээд һайшаалтай гээшэл. КПСС-эй XXVII съездын шийдхэбэринүүд соо социалис зөөридэ гамтайгаар хандаха, алмалтаба арьбалалта хаа хаангүй туйлаха хэрэг тон шухала гэжэ заагдаһан байдаг. Энэ тоодо эдеэ хоолой продуктда, нангин хоол — хилэмэндэ гамтайгаар хандаха гээшэ хүн бүхэнэй, үнэн сэхэ совет эрхэтэн бүхэнэй гол шухала уялганнуудай нэгэн болохо ёһотой.

С. ОЧИРОВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.

«ДУУНУУДЫЕШНИ ДУУЛАЖАЛ ЯБАА...

ХАБАРАЙ эдэ үдэрнүүдлэ Буряад ороной нютаг бүхэндэ шахуу бэлигтэ буряад поэт Даша Дамбаевай дурасхаалда зорюулагдаһан үдэшэнүүд, һайндэрнүүд үнгэргэгдэнэ, хүнүүд тэрээн тухайда дурасхал, һанамжануудаа бэшэнэ.

Яруунын районой Эгэтын-Адагта районой багшанарай сугларжа, буряад хэлэнэй асуудалые зүбшэн хэлсэхэ зуураа Даша Дамбаевай дурасхаалые хүндэлэн ёнолһон хэмжээ ябуулга бүри мартын хорёдоор үнгэргэһэн тухайда Нарһатын 2-дохи дундада һургуулиин багша Ц. Р. Цырендоржиев дуулгана. «Хэжэнгын гол» гэжэ газетын редакцида поэдэй худэлжэ байха үедэ ханилдаг, хөөрэлдэдэг байһан тухайдаа дуулаахан үгэнүүдээр дурдан, СССР-эй кинематографиин отличник, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата худэлмэрилэгшэ поэт Д. Доржигутабай бэшээ.

Даша Дамбаевай түрэһөөр 50 жэлэй ойн баярта үдэрнүүд илангаяа үргэнөөр Сэлэнгын райондо тэмдэглэгдээ. Һаяхан Д. Дамбаевай дурасхаалда зорюулагдан, уран зохёолой ехэ һайндэр поэдэй түрэһэн нютагта — Сэлэнгын районой Харганаа һууринда болобо. Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой, композиторнуудай холбоонуудай, Сэлэнгын районно партийна, Совет органууудай, Харганаагай дунда һургуулиин коллективэй үүсхэлээр тус һайндэр эмхидхэгдэһэн байна.

Сэлэнгын районой партийна, Совет худэлмэрилэгшэд, Буряадай эрдэмтэд, уран зохёолшод, журналистнуд, артистнууд, республикын һургуулинуудай буряад хэлэнэй, литературын багшанар, поэдтэй хамта һураһан нүхэдынь, нютагаархидынь угаа эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Тэрэ үдэр поэдэй хүүр дээрэ сэсэгүүд табигдажа, гэрэлтэ: һайхан дурасхаалыень хүндэлэлгын ёһо сахигдаа.

Уран зохёолшо Цэрэн Галаноп тэндэ үгэ хэлэхэдээ, поэдэй зохёохы ажал ябуулгын удха шанарые онсолон тэмдэглэжэ:

— «Дуунуудыем, нүхэдни, дурсан һанаандаа дуулажа ходо ябаарайт»,— гэжэ манда хандан, захяа шүлэг соогоо поэт бэшэһэн байдаг. «Дуунуудыешни дуулажал ябанабди» гэхэ эрхэтэйбди,— гэжэ мэдүүлһэн байна. Гадна нютагайнь аха нүхэр, философийн эрдэмэй доктор, профессор Д. Д. Лубсанов, «Улаан Сэлэнгэ» газетын редакциин ахлагша Ц. Ц. Цыреторовна музей нээлгын баяр ёнололой үедэ мэдүүлээ һэн.

Үдэшэлэн клубта багтахысаа хүн зон суглараа. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Е. Балданмаксарова поэдэй зохёохы ажалые элидхэлдэ, зохёолшодо рендоржиев шабылсе... тов, ко... дашиев... дурдалгы...

Даша... тэ Базыр... лэлэн оло... жэ мэдэ... хан дуу... ниидхүүл... гэхэдэ, ... эй арад...

Дашиев... расхалые... ошоһон... хүн зон... лаһан... дуһаангүй... лэ Даша... тэ найр... баһал... ладаг СС... Ким Ба... лээдгүй... на.

Нютаг... концерт... шэ түгэ...

ЗУРАГ... һуурин... һөөр 50... даһан... баевай... нээгдэб...

ГАР ТЭЭРМЭ

(Уянга)

Һаяхан нютагай музейдэ оробо гэсэн? Хажуугаарни залуу зон һар-шэр бии, харин һурагшад олон һэн. Тэдэнээр хабирсалдан, экспонадуудые хаража ябаһанаа, хойноһоонь дахаад, нүгөө таһалгадань оробоб. Тэндэ урда сагта худөөгэй зоной хэрэглэдэг байһан гэр байрын зүйлнүүд табяатай. Олон даа.

Үнөөхи залуу зон нэгэ газарта шэгэнэ. «Юугээ иитэрээ һонирхобо хаб?»— гэжэ бодоод, араһаань дүтэлбэб. Тэндэнь — гар тээрмэ. Хуушанай шулуун тээрмэ. Хэзээ нэгэтэ хүнэй хүлһэеэ адхажа, хургаяа холгоожо, энэ болгоһон зөөри, Хэлсэхэ хэбээрнь тухайлхада, талхаяа татадаг байгаа гэжэ залуушуул багсаана.

Зүгөөр тэрэ дороо һонёо бууража, тэдэмни саашалба. Харин энэ гар тээрмэ минии досоохие хүлгүүлжэ, үни холын хоёр ушар толгойдомни һэргэжэ, гар тээрмын нэгэ жэгдэ абяан шэхэндэмни соностоходол гэжэ байба...

Дүлэтэ дүшэн хоёрдохи оной хабар һэн даа. Эдихэ хоол хомор. Игаабари үдэрнүүд эрьежэ, хада майлаар саһан налантаад байгаа. Апрелин хуушаар һэн гээбы, хэдэн үхибүүд тарыанай хоолос түүхэеэ Тудхалтын үбэрэй тарыалангай газарта хүрэжэ ерэбэбди.

Таран һагад ябажа эхилбэбди. Хадагдаһан тарыанай үзуур дээгүүр гонзойжо хүрэһэн шэл шэнги нимгэхэн мульһэн дороһоо эгээл түрүүшын хоолос абабаб. Хадхууртай. Саашалбаб. Баһал нэгэн олдобо. Нэлэнхы газарые зулаад, доошоо гэшхэлбэб. Зүгөөр гээлтэгүйгөөр тарыагаа хуряадаг байһан юм гү, али намартаа хүнүүд, мал ябажархиһан байгаа гү, юрэдөөл, тиимэ бэлээр олдосогүй. Удэшэ болотор арай гэжэ багахан туулмагаа дүүргэхэдээ, гэртээ бусаа бэлэйбди.

Удэшэндөө нагса эжымни түмэр хабтагай дээрэ адли тэгшээр хоолосуудыемни тараагаад, пеэшэнэй дээдэ бүлеэн табсан дээрэ табяа һэн. Үглөониинь, удын хойно, һургуулиһаа ерэхэдэмни, хүгшэн олзыемни «эдеэн» болгонхой, бишыхан улхангаар дүүрэн шэнийсын ороохо харуулба.

— Жимбын хүгшэн соморхон гар тээрмэтэй. Тэндэ ошожо, талхан болгоод ерэ. Хэлсээ һэм,— гэжэ һүүлдэнь хэлэбэ.

Манай баруун-хойно, тосхоной захада, ехэ харгын урда һуудаг энэ гэртэ ерэхэдэмни, урин шэгтэй, үгээ тодоор хэлэдэг Дэмшэг хүгшэн гэрэй хойно байһан ута сарай руу намайе дахуулаад, ялтаргаһаар орожо, гар тээрмэеэ харуулба. Соморхоноор тодохон, дээдэ шулуунинь нимгэхэн — энэ гар тээрмээр тэрэ ороохоёо үнишье болгонгүй «низалбаб». Талхан болошоһон нугаһанай баруун даляар хамажа абаад, аргагүй омогтой хүн гэртээ ерэгшэ һэм.

Энээнһээ хойшо тэрэ тээрмэ руу ходо харгылдаг болоо һаабзаб. Нэгэтэ ороохоёо татажа дүүргээд, гар тээрмынгээ дээдэ шулууе нэгэ захаһаань үргэжэ, түмэр голдонь дүнгөөд, хоёр шулуунай забһарай талханай үлэгдэлые үнөөхи даляараа хамажа байтарни, сарайн үүдэн нэгдээд, Дэмшэг хүгшэн орожо ерэбэ гээшэ.

— Тээрмэ гээшэ өөрын хэшэгтэй юм. Талхаяа өөрөөл үгэхэ, үлөөшэнь хэшэгынь гээшэ. Энээнһээ хойшо иимэ муухайгаар бү хамаарай,— гэжэ хэлээд, сарай соогуураа юумэ бэдэрһэн хэбэртэй, эндэ-тэндэ һабардаад, үнишье болонгүй гаража ошоо һэн. Минии досоо хахашоод, эшэһэндээ газар доро орохоор бэлэн байһамни нюултагүй. Юундэб гэхэдэ, урда тээнь хоёр дахин хомхойгоор хамажа ошоһон байгааб.

Мүнөө доходомни, энэ муумни мэдэһэн хүгшэн ханыи саана хүшэгэнэһэн гар тээрмын болиһон абяагаар тухайлаад, зорюута ороһон байбашье, бага үхибүүнэй сэдьхэлые ехээр нэрбэнгүй, ябууд дундаа һургаал заагаад, саг соогоо гаража ошоһон болоно. Сэсэн лэ байгаал даа урданай хүгшэд!

Тэрэ хабартаа 4-дэхи класс дүүргээд, эндэ ерэлгэмни хоморжоо һэн. Нэгэ жэл соо Хэжэнгэдэ һураад, хойто жэлынь зүүлжэ хорёод модондо оршодог шэмээшэгүүдэй Михайловка һууринда һурадаг болобоб. Ородуудай гутал хубсаһа хадхажа, Сэсэгжаб хээтэймни бидэнээ һургаа болохо. Хаа яахан ородууд ороохо асарха. Тэрэнииень сельпогой хорёо соо голложо һууһан залгалаа хоёр амбаарай урда нарабша доро байһан зохидхон гар тээрмээр татадаг һэм.

Нэгэтэ удын хойно Будажаб бидэ хоёр баруун харша дээгүүр сэхэ гараад, һургуулиһаа ерэхэдээ, гар тээрмын нэжэгэнэхые дуулаад, амбаар доогуур тонгойжо харабабди (амбаар бүдүүн шүүрхэнүүд дээрэ һуудаг һэн.) Нэгэ үхибүүнэй хүл хүдэлжэ байба.

«Сэбэгэй гү, али Сергеев Петькын хүлнүүд гээшэ гү?» — гэлдээд, амбаар доогуур мүлхижэ мэдэбэбди. Дүтэлжэ ябатарнай, тэрэмнай амархаяа байба. Бидэнэр хороод хэбтэнэбди. Үхибүүнэй хүлнүүд байра дээрээ иишэ-тиишээ хүдэлнэ. Тиигэжэ байтараа, тэрэ дахин талхаяа татажа эхилбэ. Энэ үедэ туласа ошоһон бидэнэр гэнтэ хашхаралдаад, хүлдэнь аһашабабди.

Тэрэмнай нэгэ класс дээгүүр һурадаг Семёнов Сэбэг байба. Гэнтэ ехээр залд гэһэн тэрэмнай сухалдаа хүхэ-сагаан болошоод, нэгэ утахан модо абаад эрьюулжэ мэдэбэ. Бидэнь хоёр тээшээ һалаад, «хүхэ модон» болотороо энеэлдэһээр хүсэгдэнгүй талиигаа һэмди.

Хожомынь, декабрь соо баһал Будажаб бидэ хоёрой һургуулиһаа ерэхэдэ, гар тээрмэмнай торшогоножо байба. Тонгойгоод харахадамнай, баһал үнөөхи Сэбэгэй хүл хэбэртэй. Юун байха һэм, мүлхижэл мэдэбэбди. Харин дутэлөөд ябатарнай, гэнтэ тонгойходоо, Сэбэг бидэнние харажархибал даа. Тиигэһээр лэ, моридой хорёо соохоо зорюута суглуулаад байһан хүйтэн тонтогоолоор одоол тархи түрүүгүй шэдэжэ мэдэбэ.

Һүүлдэ үнөөгөө абаһан Сэбэгнай үнэн сэдьхэлһээ эльгэ хатажа, харин хүйтэн тонтогоолой хүндэ шанарые бэе дээрээ «амталжа» үзэһэн бидэнэрынь үгээ үгэхөөр хэһэжэ һалаһан байхабди. Энээнһээл хойшо һэн гээбы, юрэдөөл, гар тээрмээр талха татаһан бидэнэрэй хэншье хадаа бэлэн тонтогоолтой, талхаяа татажа байхадаа, хирэ-хирэ болоод лэ, амбаар доогуур шагажа харалгатай болоһон юм...

Хара ажалай, сэсэн һургаалай заха үзүүрые намда ойлгуулһан энэ гар тээрмын танил нэшэгэнээн сагай сууряан болоһоор, олон жэлнүүдэй саагуур үгы болон шэнгээ. Зүгөөр мүнөө гэнтэ досоомни һэргэхэдээ, аргагүй үнэтэй, дүтэ шэнгээр үзэгдэхэ болоод байнал. Уг гарбалайм ажабайдалтай таһаршагүй холбоотой байһандань тиинэ ха гү, али үгы гэбэл, наранай эрьедэг, газарай эрьелдэдэг мэтээр жэшэн үзэхэдэшни, ондоо удхатай олон бодол һануулжа, иимэ дүтөөр һанагдаха байна гү?

Николай ГАЛДАНОВ.

ТААБАРИНУУД

Тээг дээгүүр гүйдэлтэй,
Тэбхэр эрмэг гуталтай.
(Хэрмэн).

Саһан дээрэ сад аяга.
Мульһэн дээрэ мүнгэн аяга.
(Наран, һара).

Улхөөгүй шүрэ,
Эбхээгүй торгон.
(Тэнгэри).

Хара буруу яһан гүзээтэй.
(Мойһон).

Улаахан домбо
Үбһэн бүглөөтэй.
(Нохойн хоншоор).

БАДАРАЕВ

(Шог ёгто үгүүлэл)

Дайн соогуур, дайнай һүүлээр, мүн табяад онуудаар худөө нютагуудаар шоно айхабтар олошорһон юм гэжэ үбгэд, хүгшэд хэлсэжэ һуугша, Нэзрээшье, яаха аргагүй болоһон юм. Зарим шононууд бүри ухаатай болошоһон, занга хабхаандашье орожо үгэхэгүй, буудахыншье аргагүй байгаа. Тиимэһээ тэдэ илангаяа аюултай болоһон юм. «Шоно, шоно бү гэлдэгты — шолморхо, харин үлбээн гэгты — үлбэр тулюур ябахал» гэхэ мэтээр наһатай зоной хэлсэдэг байһаниинь баһал нэгэ удхатай һэн ха. Буудаха, занга хабхаан табиха ажал лэ ангуушадта тудаа бээ даа. Теэд хайшан гэхэб, хүн шоно хоёр хоорондоо газар дэлхэй дээрэ хододоо харша ябаха табисууртайл.

Эндэ тэндэ тэды адууһа мал, хони ямаан барюулба гэһэн һураг үдэр бүхэндэ олошоржол байгаа. «Малайнгаа сэнгыень дууһан түлэхэт, түлэхэт!», — гэлдэн, ноёд һайд шангарха бэлэй. Теэд шононуудые хюдахын тула энэ гэхэ ябуулга тэдэ хэхэгүй.

Манай нютагта «Бадарган» гэжэ нэршэһэн Бадараев дарга байгаа гэхэ. Мориной һайниие унаад, шара нохойгоо дахуулаад, энээгүүр, тэрээгүүр сүлөөгүй хэбэртэйгээр хатаруулха. Тиихэдээ шонодо табигдаһан занга хабхаануудые һахижа, үдэр хоногоо бараха. Нэзрээшье, хамтын зөөриин хойноһоо һанаагаа ехээр лэ зобоһон хүн ха даа гэжэ зариман бододог байгаа ёһотой. Зүгөөр олонхи үлад үнэнииень тухайлдаг байгаа бшуу. Юуб гэхэдэ, Бадараев шонын ерһанда һанаашархадаг һэн.

Тиигээд нэгэтэ иимэ ушар болоо гэхэ. Хойто хүлдөө шонын хабхаан шэрэһэн шара нохойнь ойн захада байрлаһан хонишонойдо арай голтой хүрэжэ, гэрэй гэшхүүр доогуур шурган орошодо. Бүри ойрдоошье тэрээндэ дүтэлхын аргагүй. Аргадахатай, сохихотой шахуу хонишод арай шамай гэшхүүр дороһоо нохойе гаргаба ха. Баарһан даа, зоболоһоо хобхорһон амитан хэды урихан харасаар хүнүүд тээшэ хаража, шархаяа яаралтайгаар долёон хэбтээ һэм даа. Гэрэй эзэн эхэнэр Сэрмаа нохойе эдеэлүүлжэ, тэнхээ оруулаад: «Эй, хөөрхэй даа, тодхор боложо, хабхаандa бажуулгаба гүш даа? Теэд ээзэншни яаһам даа, хабхааануудаа шалгана гү?» — гэхэ мэтээр уриханаар шэбшээ бэлэй. Энэ ушар боро хараанай тээ урдахануур болоһон юм ха. Тиигэнээр байтар ойн гүн соохоо гэхээр, бүдэхи дуун гараба. «Абытээ, абарытээ»,— гэжэ нэгэ хүнэй оог хуугай табиха балай эли бэшээршье һаа, юрэдөөл, һонор хүнэй дуулахаар эздэлбэ. «Үгы, иихэдээ энэмнай юун гээшэб? Буу шуугаа абаад түргэн тиишээ ошоёл»,— гэлдэн шуулдаһаар зон суглараад, ойдо оробо ха. Бээ бээдээ абяагаа үгэлсэһөөр ябатараа, оог хуугай табиһан хүнөө олоходонь, модоной дээдэ бүдүүн гэшүүһэнүүдэй нэгые асалаад, үнөөхи Бадараев уйлаганһуубал даа. Шонодо намнуулба ха юм даа гэжэ зон ойлгоод, балайшье ехээр тэрэниие хайрлабагүй. Буугаа һомолоод, арьяатаниие агнахынгаа орондо, хабхааануудые һахихаш. Хомхойржо ябаһаар, хосорон алдаба гэшэшэ»,— гэлдэн улад зон наада баряа һэн гэлсэгшэ.

Д. ДУГАРОВ.

ХЭН ХААНА ОЛ...

ОКТЯБРЬСКА РАЙОН

Апрелиин 23. Мяханай комбинадай соёлой байшан. Фотовыставкэ, зөөлэн наадан-хайнуудые, макраме бүтээлнүүдые дэлгэһэн үхибүүдэй урлалгын һайндэр 14 час 30 минутаһаа эхилхэ. Эндэ «Огоньки» гэжэ ансамбль тоосоото концерт харуулха.

«Текстильщик» гэжэ соёлой байшан. Зүүн Сибириин технологическа институдай студентнэрэй өөһэдынгөө зохёоһон дуунуудай вечер 18 часһаа эхилхэ.

Апрелиин 24. «Текстильщик» гэжэ соёлой байшан. Амаралтын үдэрэй клуб. Худэлмэриеэ 11 часһаа эхилхэ. 13 часһаа 20-дохи ба 25-дахи дунда һургуулинуудай һурагшадай хорондо КВН үнгэргэгдэхэ. «Өөһэдын зохёоһон дуунуудай клуб урина» гэһэн үдэшэ 16 часһаа эхилхэ.

СОВЕТСКЭ РАЙОН.

Апрелиин 23. Вагжановай тосхоной соёлой байшан. Амаралтын үдэрэй клуб «Ульяновтанай гэр бүлын хүмүүжүүлгэ» гэһэн хөөрэлдөө 16 часһаа эхилхэ.

«Шэлэй заводой соёлой байшан. Силикатна үйлсэдэ зорюулһан «Үнэнхэ зүрхэнһөө...» гэжэ һаа... хэ.

Апрел... дой соёл... оркестр... болохо. ... клуб 13 ... эхилхэ.

Х. Н... Буряад ... денческа... баль 19... дээдэ ... бэлигтэ... харуулха.

ЖЕЛЕЗ...

Апрел... жэ Соёл... той тан... 8 часһаа...

Худоо... студентн... түрэһэн... хооронд... лаһан... дуһаангүй... лэ Даша... тэ найр... баһал... ладаг СС... Ким Ба... лээдгүй... на.

Нютаг... концерт... шэ түгэ...

ЗУРАГ... һуурин... һөөр 50... даһан... баевай... нээгдэб...

ПРАВДА БУРЯТИИ

▲ В. И. Ленинэй түрэһөөр 118 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан.

▲ «Социализмые шэнэдхэлгын, ленинизмын түлөө»— В. И. Ленинэй түрэһөөр 118 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ Г. П. Разумовскиин хэһэн элидхэл.

▲ КПСС-эй обкомой X пленум тухай информационно мэдээсэл.

▲ Үсэгэлдэр. «Бэшүүрэй газар дээрэ болоһон уулзалга» — И. Ильинэй мэдээсэл.

Сэнэгир эхран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35— Багашуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 10.05—«Революционер, ученый, поэт»— Г. М. Кржижановскиин ажаябадал ба ажал ябуулга тухай баримтата фильм. 10.30— Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «Һолонго» гэһэн программа. 11.10— Харгын аюулгүй байдалые сахиха. 11.40— С. Прокофьев. Классическа симфони. 12.00— Мультфильм. 12.10— Москва хотын автопредприятинуудай суглуулагдамал духовой оркестрэй концерт. 13.00—«Где начало очереди?»— баримтата фильм. 14.05— Валерий Алиев дуулаха. 14.40— Некрасов болон Достоевский. 15.25 —«Фантастика мультипликациде». 16.00—«Суббото — түрэлхидэй үдэр». 17.25— Арадай аялга дуунууд. 17.40— **Останкинадахи концертнэ студида СССР-эй элүүрые хамгаалгын министр, академик Е. И. Чазовтай уулзалга.** 19.15—«26 бакинских комиссаров»— уран һайханая фильм. 20.55— Вячеслав Малежик таниие урина. 22.00— Время. 22.35— Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45—«Субботын үдэшэ». 00.15 — һүниин тэнгэй урда ба һүүлдэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. **«Ухаан бодол» гэһэн программа.** 9.15— Кубын телевиденин эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 10.05— А. П. Чехов. «Три сестры». 11.05— Атеизм ба ажалшадые интернациональна ёноор хүмүүжүүлгэ. 11.35— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 12.25—«Хубилган шэнэдхэлгэ ба эрхэ». 12.40—«Ан амитадай аймагта». 13.45— Философиин темэдэ хөөрэлдөөнүүд. 14.30— Гэрэй академи. 16.00— Спортивна гимнастикаар СССР-эй чемпионат. ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Гос... ственного комитета Бурятской АСС... делам издательств, полиграфии и к... ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленин... Н-03469. Заказ № 95. Индекс ...